

Studium generale II, Del A

PORTEFØLJEOPGAVE

Rikke Holt Andersen

Studienummer: 19971708

Vejleder: Jakob Bek-Thomsen

Afleveringsdato: 18.12.17

Antal anslag: 36.960

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	2
Case 1: Nationalisme i Danmark i 1800-tallet	2
Formål.....	2
Indhold.....	3
Metode	6
Materiale	6
Evaluering	6
Case 2: Ford og masseproduktion	7
Formål.....	7
Indhold.....	7
Metode	10
Materiale	11
Evaluering	11
Case 3: Statsdannelse i Europa og USA ca. 1500-1900	12
Formål.....	12
Indhold.....	12
Metode	13
Materiale	14
Evaluering	14
Afsluttende refleksion	14
Litteraturliste	16
Bilag 1	17

Indledning

Denne portefølje består af tre cases, som hver fokuserer på brugen af teorier, begreber og metoder i det nye idéhistorie på HTX. Den første case fokuserer på almen historie, historiebrug og historisk metode i et forløb om nationalismens udvikling i Danmark i 1800-tallet. Den anden case behandler masseproduktionen af Fordbiler i 1910'erne og 1920'erne i USA med fokus på teknologi- og idéhistorisk metode og den tredje case er et oversigtsforløb, som forklarer staternes fremkomst i Europa fra senmiddelalderen til de moderne nationalstater.

De tre cases tager eleverne fra den nære historie i Danmark og det konkrete eksempel på masseproduktion på Ford fabrikkerne i USA til de lange linjer, som giver dem indblik i årsager til statsdannelserne og deres konsekvenser. De tre cases starter dermed i den hjemlige historie i tiden før industrialiseringen, og vender blikket mod en konkret teknologi i industrisamfundet i USA, inden den tredje case giver overblikket over statsdannelserne, herunder Danmarks og USA's. Ofte vil man starte med de lange linjer, men i dette tilfælde, er tanken at det forudgående arbejde med Danmark og USA *efter* de er blevet moderne nationalstater giver eleverne en viden, som de kan knytte deres forståelse for nationalstaternes opståen og udvikling til.

Alle tre cases er planlagt med udgangspunkt i FIMME-modellen og indeholder refleksioner over valg af elevtekster og inddragelse af teorier i undervisningsforløbet. Afslutningsvis vurderes fordele og ulemper ved brugen af teorier og metoder på tværs af de tre cases i en afsluttende refleksion.

Case 1: Nationalisme i Danmark i 1800-tallet

Den følgende case beskriver et undervisningsforløb om nationalismens udvikling i Danmark i 1800-tallet. Forløbet fokuserer på at give eleverne et teoretisk grundlag for at forstå nationalismens udvikling i Danmark i 1800-tallet samt at arbejde med udsagnskraften i historiske kilder samt at reflektere over hvordan historien blev brugt i kulturelle og politiske agendaer i 1800-tallet.

Casen er velegnet til at arbejde med kildekritik fordi den indeholder mange forskellige historiske kilder, men den er også velegnet, fordi eleverne kan perspektivere til deres egen samtid og den politiske debat om nationalisme.

Formål

Formålet med forløbet er at introducere til og diskutere udvalgte teorier om nationalismens udvikling, herunder en klassificering af nationalismens udvikling i tre faser, den litterære nationalisme, den politiske nationalisme og massenationalisme i Danmark i 1800-tallet samt anvende den historiske metode ift. forskelligartet kildemateriale om primært den litterære og politiske nationalisme, som udvikledes i første halvdel af 1800-tallet.

Forløbet fokuserer på følgende faglige mål:

- diskutere aktuelle problemstillinger med udgangspunkt i fagets perspektiver, herunder reflektere over mennesket som historieskabt og historieskabende”
- analysere konkrete faglige problemstillinger under inddragelse af forskelligartet historisk materiale
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Ud over de faglige mål, som eleverne skal arbejde med, er emnet valgt fordi forløbet samtidig er med til at styrke elevernes almindelse og deres demokratiske forståelse, som er generelle kompetencer, som de skal opnå i gymnasiet.

Indhold

Forløbet struktureres som et 8 ugers forløb med to ugentlige lektioner af 60 min.

Eleverne skal starte med at definere en nation og nationalisme. Her inddrages elevernes forforståelse og erfaringer med begreberne fra deres samtid. I grupper af tre skal de finde en kilde/et eksempel som i deres optik definerer nationalisme i den moderne nation.

Herefter følger en kort introduktion til Benedict Anderson; *Imagined communities* (2006) og Eric Hobsbawn; *Nations and nationalism since 1780* (1990) som er det teoretiske grundlag for at tale om nationalisme-begrebet og dets udspring i det 19. årh. Hobsbawn beskriver også nationen som et forestillet fællesskab – idet han låner begrebet ”imagined communities” fra Anderson. Hobsbawns position i debatten om nationen og nationalisme hviler i høj grad på andre forskere som udover Anderson tæller Ernest Gellner, *Nations and nationalism*, Oxford, 1983, A.D. Smith; *Theories of nationalism*, London, 1983 og ikke mindst Miroslav Hroch; *Social Preconditions of National Revival in Europe*, Cambridge 1985.

Hobsbawn betragter ikke nationen som den vigtigste enhed, ej heller som en uforanderlig social enhed. Nationen er en social enhed så længe den refererer til en moderne territorial stat, nation-staten. Hobsbawn definerer nationen som en moderne politisk konstruktion. som ikke nødvendigvis er funderet i et fælles sprog, en fælles historie, en fælles religion eller en fælles etnicitet, selvom moderne nationalister sædvanligvis laver denne belejlige sammenkobling. Enhver tilstrækkelig stor gruppe af mennesker, som betragter sig selv som en ”nation”, vil blive behandlet som sådan.¹ Hobsbawn stiller ikke spørgsmålstejn ved hvorfor folk tænker på sig selv som medlemmer, for han argumenterer for, at det at forestille sig at tilhøre et nationalt fællesskab primært er en reaktion mod en imperial dominans, en fremmed trussel eller et immigrationspres. Med henvisning til Hroch og hans studier af nationale forandringer i små europæiske stater siger Hobsbawn, at ”national consciousness develops unevenly among the social groupings and regions of a country”.² Hobsbawn følger dermed Hrochs opdeling af den historiske udvikling af nationalisme i tre faser: den første fase, som udelukkende er kulturel, litterær og ”folkloric”, og som ikke har politiske eller nationale implikationer, den anden fase som er båret af pionererne, som begynder at føre politisk kampagne for deres ideer, og den tredje fase, som er

¹ Hobsbawn, 1992 s. 5-8

² Ibid. s. 12

massenationalismen, hvor den brede befolkning bliver optaget af en national bevidsthed. Den tredje fase er hos Hobsbawn den mest kritiske fase, da denne fase nogle gange forekommer før skabelsen af en nationalstat, som fx i Irland. I de fleste tilfælde, som i Danmark, sker det dog efter nationalstatens skabelse som en konsekvens af en national bevidsthed.³

Eleverne skal kun læse korte uddrag af Anderson og Hobsbawn, og forud for læsningen skal de præsenteres for teorierne, således at de har et specifikt læseformål, når de læser tekstuddragene på klassen; fx hvad siger Anderson om hvorfor fællesskaber er forestillede, og hvordan definerer Hobsbawn nationalismens udvikling i tre faser. Efterfølgende kan de overføre Andersons og Hobsbawns definitioner på Danmarks udvikling fra helstat til nationalstat, fra litterær nationalisme til massenationalisme. Således kan eleverne forventeligt få et udbytte af at læse teksterne på trods af deres sværhedsgrad. At læse tekstuddragene på engelsk opfylder ligeledes lærerplanens krav om fremmedsproget materiale.

Efter en kort introduktion til det teoretiske grundlag skal eleverne opnå viden om nationalismens udvikling i Danmark i 1800-tallet i tre faser; fra en litterær nationalisme, som primært kom til udtryk blandt forfattere og kunstnere, til en politisk nationalisme ført an af Orla Lehmann og nationalliberalisterne motto om " Danmark til Ejderen" 1840'erne til en egentlig massenationalisme, som omfavner hele den danske befolkning.

Indledningsvis skal eleverne læse fremstillinger om perioden for have en viden om og en forståelse af Danmark i 1800-tallet, hvilket kan gøres på danmarkshistorien.dk⁴ samt i "Overblik – danmarkshistorie i korte træk" kap. 7 og 8⁵. Eftersom forløbet tager udgangspunkt i nationalismebegrebet og deres egen (nutidige) forståelse af det, er det vigtigt, at de har en stor viden om og forståelse for perioden for at modvirke anakronismer. På danmarkshistorien.dk findes også artikler, som forklarer de overordnede udviklingstræk af nationalismen i Danmark og Europa fra 1800-tallet, som kan danne grundlag for en definition af de tre perioder⁶. Dette forløb fokuserer primært på den litterære nationalisme og den politiske nationalisme i 1840'erne, men forløbet kan evt. udvides med perioden efter 1864 og omhandle Danmarks udvikling inden for infrastruktur, befolkningsvækst, urbanisering, andelsbevægelse, arbejderbevægelsen mm. og vej mod en massenationalisme.

Efter en definition af de forskellige perioder i nationalismens udvikling i Danmark skal eleverne arbejde med kilder, i første omgang uden en introduktion til kildekritik. Denne induktive tilgang til kilderne er valgt for bagefter at kunne diskutere med eleverne, hvordan man evt. læser kilderne

³ Ibid. s. 12

⁴ <http://danmarkshistorien.dk/perioder/den-yngre-enevaelde-1784-1848/krise-genopbygning-og-kulturel-opblomstring/>

⁵ From (red.) 2014, kap. 7; Fra helstat til nationalstat samt kap. 8; Danmark bliver moderne ca. 1870-1914.

⁶ http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/nationalisme/?no_cache=1&cHash=27b6c66cb0ed390524a59ebb5720fb5c og http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/nationsopfattelser-i-1840erne/?no_cache=1&cHash=3a6ee3a09aa5a3f016ab702b97205e2b

anderledes, når de bliver bevidst om kildernes udsagnskraft. I første omgang skal eleverne identificere synet på dansk historie, som det kommer til udtryk i Adam Oehlenschlägers *Guldhornene* (1802)⁷ og *Der er et Yndigt Land* (1819)⁸ samt i N.F.S. Grundtvig *Danmarks Trøst* (1820)⁹. Alle tre kilder ligger på danmarkshistorien.dk med kildeintroduktion. Teksterne skal læses som levn fra den fortidssituation, som de er skrevet i, og her kan eleverne (forhåbentligt) trække på deres forforståelse og viden om romantikken, som de har fra danskfaget. Elevernes skal også analysere udvalgte malerier fra guldalderen, som giver forskellige forskønnende billeder af naturen og dagligdagen i Danmark. Det er Eckersberg, *Landskab ved en Stente, Møn* (1810), Th. Lundbye, *En dansk kyst. Motiv fra Kitnæs ved Roskilde Fjord* (1843) og Christen Købke, *Parti af Østerbro i morgenbelysning* (1836).

Efter denne "umiddelbare" læsning af kilderne skal elevernes introduceres til historisk metode og kildekritik for mere kvalificeret at kunne analysere og forholde sig kildekritisk til kilderne og hvad de siger om romantikkens forfattere og maleres forståelse af nationalisme eller fædrelandskærlighed i starten af 1800-tallet. Her skal eleverne også reflektere over hvordan både forfattere og malere i denne periode bruger Danmarks fortid og natur til at fremme deres agendaer. Eleverne introduceres for begrebet historiebrug i denne forbindelse.¹⁰

Til at illustrere den politiske nationalisme i 1840'erne skal eleverne læse *Sprogskriptet af 14. Maj 1840*¹¹, Orla Lehmanns *Falstertale* 30. januar 1841¹² samt *Danmarks til Ejderen* 28. maj 1842¹³. Det er ligeledes vigtigt, at eleverne har blik for hvordan de politiske bevægelser bruger historien i deres politiske agenda om Danmark til Ejderen.

Udover at eleverne opnår viden om hvordan og hos hvem den politiske nationalisme havde sit udspring, lærer de også om demokratiets indførelse i Danmark i en artikel om overgangen fra enevælde til folkestyre¹⁴, og dermed opfylder forløbet det overordnede mål om dannelse og demokratiske forståelse, som de skal have som demokratiske medborgere i Danmark.

Teksterne og kilderne på danmarkshistorien.dk udgør hovedparten af materialet.

Danmarkshistorien.dk er valgt fordi hjemmesiden er af høj kvalitet. De enkelte afsnit og artikler er skrevet af historikere fra Aarhus universitet, som har bidraget med specialviden på hvert deres område, og derfor er hele hjemmesiden yderst professionel. Den er velskrevet og overskuelig og

⁷ <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/adam-oehlenschlaeger-guldhornene-1802/>

⁸ http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/der-er-et-yndigt-land-af-adam-oehlenschlaeger-1819/?no_cache=1&cHash=4fe6062735b4e2bc8e4fa5f713ffa0b6

⁹ <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/nfs-grundtvig-danmarks-troest-1820/>

¹⁰ <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/historiebrug/>

¹¹ <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/sprogskriptet-af-14-maj-1840/>

¹² http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/orla-lehmann-falstertalen-30-januar-1841/?no_cache=1&cHash=ce599c5b0d68fd607124210b90239baa

¹³ http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/orla-lehmanns-tale-danmark-til-ejderen-28-maj-1842/?no_cache=1&cHash=b427ea7fc06fb56783fba8cc17a97469

¹⁴ http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/1848/?no_cache=1&cHash=e51ac366d9611962a33615c37759e26c

derfor meget velegnet til undervisningsbrug i gymnasiet. Samtidig indeholder den mange kilder, som både har introduktioner og ordforklaringer, hvilket gøre materialet meget pædagogisk tilgængeligt og anvendeligt.

Metode

Arbejdsformerne er en blanding af klasseoplæg, klasses Diskussion og gruppearbejde. Ved at tage udgangspunkt i deres egen samtidige forståelse og erfaring med nationalisme, kan progressionen øges med en mere teoretisk forståelse og eksempler, som er længere væk fra deres egen forståelsesverden.

Eleverne skal opnå viden om kildekritik og kritisk kunne vurdere, hvilke metoder, der er anvendelige. Derved opnår de kompetencer til at vurdere og udvælge relevante historiske metoder. Fokus ligger på den klassiske kildekritik¹⁵, hvor de introduceres til centrale begreber som første/andehånds kilde, primær/sekundær kilde, levn/beretning, vidneværdsættelse og kildens udsagnskraft: Ophav/oprindelse, præcision, genre, tendens (ideologi), kontekst og sammenligning samt fortolkning og erkendelsesinteresse.

Materiale

Anderson, Benedict: *Imagined communities*, Verso, 2006 s. 4-6

Hobsbawn, Eric: *Nations and nationalism since 1780*, Cambridge University Press, 2nd edition 1992, s. 5-12

Olden-Jørgensen, Sebastian: *Til kilderne! Introduktion til historisk kildekritik*, Gads Forlag, 2001 s. 43-86

From, Kerstin (red.): *Overblik – danmarkshistorien I korte træk*, Gyldendal 2014, s. 80-102

Danmarkshistorien.dk

Guldaldermalerier

Evaluering

I klasseundervisningen, i gruppearbejdet og i gennemgangen af teksterne får eleverne en formativ feedback på deres forståelse. Eleverne besvarer løbende opgaver alene eller i grupper, som tydeliggør, om de har fået det ønskede udbytte. Fx laver de gruppenoter på google.docs om kilderne, som de deler med resten af klassen.

¹⁵ Læreroplæg på baggrund af Olden-Jørgensen, 2001 s. 43-86

Padlet eller Answergarden kan bruges til elevernes definitioner på "Hvad er en nation?" og "Hvad er nationalisme?" Det giver alle elever en "stemme" i undervisningen uden at de behøver tilkendegive deres synspunkt på klassen. Derudover skriver eleverne logbog de sidste 5 min af timen, som fungerer som tænkeskrivning, hvor de fx skal opsummere "hvad lærte jeg om historisk metode i dag" eller "hvordan udvikledes nationalismen i Danmark i 1800-tallet".

Case 2: Ford og masseproduktion

Følgende er en case til undervisningsbrug om produktionen af Ford-biler i 1910'erne og 1920'erne. Casen er valgt, da den rummer muligheder for at arbejde dels teknologihistorisk med en teknologianalyse af bilproduktionen og dels idéhistorisk med en kontekstualistisk analyse ift. Ford og Taylors syn på masseproduktion og Scientific Management.

Formål

Formålet med casen er at give eleverne viden om industrisamfundets arbejdsdelings- og produktionsapparat, præsentere dem for en teknologihistorisk analyse i form af trekasse-modellen og ANT, som de skal anvende til at analysere Fords bilproduktion samt til at analysere forudsætninger og konsekvenser af dette produktionssystem. Derfor skal eleverne diskutere idémæssige forandringer i synet på masseproduktion fra Adam Smith til Ford og Taylor i en kontekstuel sammenhæng. Slutteligt skal eleverne perspektivere denne viden om produktionsforholdene i USA til fabrikken i Danmark og forklare hvilke historiske og kulturelle forskelle der lå til grund for medarbejdernes ageren på fabrikken i Danmark¹⁶

Forløbet fokuserer primært på følgende faglige mål:

- *analysere udvalgte historiske, kulturelle, samfunds- og videnskæssige omstændigheder for teknologisk innovation, herunder vekselvirkning med naturen*
- *demonstrere viden om fagets identitet og metoder*

Indhold

Forløbet struktureres som et 6 ugers forløb med to ugentlige lektioner af 60 min.

Eleverne læser om Ford og masseproduktion i Keld Nielsen m.fl: *Skruen uden ende*, 3. udg. 2008, kap. 11; biler og masseproduktion. Kapitlet er velegnet fordi der gives en kort introduktion til bilens udvikling og forbrændingsmotoren, og ikke mindst forklares det, hvordan produktionen i industrisamfundet ændrede sig fra at være et håndværk til at være en specialiseret, standardiseret og ombyttelig masseproduktion. I kapitlet forklares det i detaljer, hvordan Ford udviklede Ford T'en, hvordan han øgede produktiviteten med indførelsen af samlebåndet samt hvorfor Ford

¹⁶ <https://www.dr.dk/nyheder/webfeature/rettentilford>

oplevede en stor nedgang i salg af Ford T'er mellem 1922 og 1926.¹⁷ Fra grundbogen erhverver eleverne sig viden om bilens teknologiske udvikling, produktionsforholdene, løn- og arbejdsvilkår og en generel forståelse af perioden, som de skal anvende i deres teknologianalyse.

Eleverne skal også læse uddrag af Fords egne tekster. I *Kildesamling til Skruen uden ende* skal de læse kilde nr. 14 *Om lønninger*, som er et uddrag af *My Life and Work* fra 1922 om hans begrundelser for at indføre 5 dollar dagen.¹⁸ Kilden illustrerer, hvilke tanker Ford havde om arbejderne og det arbejde, som de skulle udføre.

Dernæst skal eleverne se en kort dokumentar om arbejdet på Fordfabrikkerne: *Working at Ford in the 1920's*¹⁹. Dokumentaren viser både stor glæde og stolthed ved at arbejde på Ford, men den viser også bagsiden af medaljen af det hårde, ensformige arbejde. Dokumentaren skal sammen med det sidste afsnit i kapitlet i *Skruen uden ende* forklare, hvilke sociale konsekvenser samlebåndsarbejdet havde for arbejderne.

Dernæst skal eleverne diskutere idémæssige forandringer i synet på masseproduktion fra Adam Smith til Ford og Taylor i en kontekstuel sammenhæng. I *Skruen uden ende* har eleverne læst Smiths klassiske eksempel med produktion af knappenåle, og de har også læst nogle af Fords tanker om arbejdet og arbejderne i kilden *Om lønninger*. Det er nu tid til at introducere eleverne for kontekstualisme. De skal læse et uddrag af Mikkel Thorup: "Taget ud af sammenhæng. Om kontekst i idéhistorie", i *Slagmark* nr. 67 (2013) for at forstå hvilke muligheder og begrænsninger kontekstualiseringen har for forståelsen af perioden. De skal læse afsnit 3, hvor Thorup redegør for de fire forskellige kontekstklynger; individkontekst, situationskontekst, sproglig kontekst og kulturel/social kontekst samt læse afsnit 5, som er konklusionen. De springer dermed afsnit 4 om kritikken af kontekstualismen over, men den del opsummeres i et læreroplæg²⁰, da dette er elevernes første møde med idehistorisk metode og teori. Læreroplægget vil fokusere på at forklare kritikken af kontekstualiseringen i tråd med den kritik, som Thorup selv fremfører; når alle begreber skal ses i en sammenhæng, mister begrebet værdi i sig selv, hvilket er paradokset i kontekstualiseringen. "Kontekstualiseringen er meningsproducerende – vi får mere at vide om teksten, end den giver af sig selv – men også meningsreducerende – vi fravælger andre mulige kontekster. Konteksten findes altså ikke. Den udvælges og (re)konstrueres; særlige dimensioner isoleres og prioriteres. Den relevante kontekst bestemmes ikke af teksten selv, men af den analytiske interesse. Og det, der i sidste ende bestemmer, om det er en god kontekstualisering eller ej, er, om de udvalgte elementer fremmer vores forståelse af tekstens oprindelse, mening og efterliv."²¹

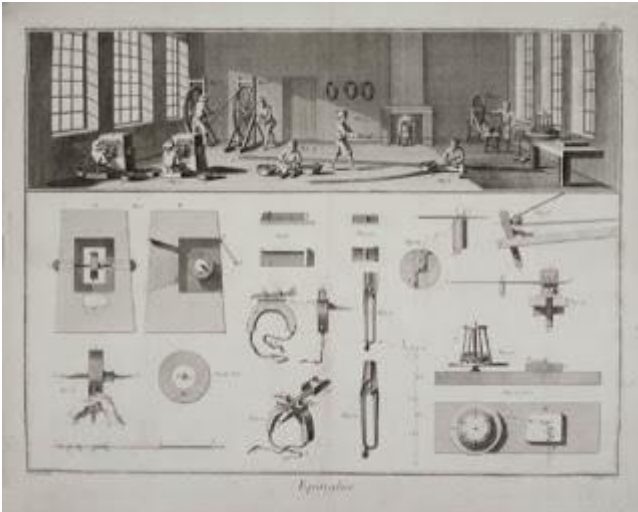
¹⁷ Nielsen m.fl. *Skruen uden ende*, 3. udg. 2008 s. 305-325

¹⁸ Nielsen m.fl. (red.) 1991 s. 28-30

¹⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=QtYRLtT8bvY> (part one) & <https://www.youtube.com/watch?v=1Re-yUnO-Hk> (part two)

²⁰ Læreroplægget tager udgangspunkt i Skinner 2005, s. 1-5, Thorup 2012, s. 177-189 samt Thorup, 2013 s. 77-108

²¹ Thorup 2012, s. 104

Første opgave er en illustration af arbejdsdelingen ved nåleproduktion, som et eksempel på kontekstualisering.²² Eleverne guides til at forstå at billedet viser en billedlig beskrivelse af den perfekte arbejdsdeling, og det dermed kan analyseres i en sproglig (billedlig) kontekst.

Dernæst skal eleverne selv prøve kræfter med kontekstualisering. De læser endnu en kilde fra kildesamlingen til Skruen uden ende: Fredrick W. Taylor *Om principper for videnskabelig virksomhedsledelse* (1916), som er et uddrag af *The Principles of Scientific Management*, som udkom i USA i 1911²³. De skal også læse kapitel 1 af Henry Ford: *I dag og i morgen* fra 1926²⁴. Eleverne skal analysere hvilket syn på mennesket, de udtrykker, og prøve at identificere hvilken kontekstklunge, der er mest relevante for analysen af Taylor og Ford. Dette vil være svært for nogle elever, og derfor kan eleverne arbejde med kontekstualisering på flere niveauer. Nogle kan kun operationalisere de fire kontekstklunger, andre kan identificere dem og de allerdygtigste vil kunne analysere dem. Eleverne skal dog som minimum forstå, hvad kontekstualismen betyder for den måde tekster bliver skrevet og forstået på, således at de kan overføre den viden på uddragene af Taylor og Ford.

Som afslutning på forløbet skal eleverne læse en artikel fra DR Webdok om Fordfabrikken i Sydhavnen i København²⁵. De skal perspektivere deres viden om produktions- og arbejdsforholdene på fabrikken i Detroit i USA til fabrikken i Danmark og forklare hvilke historiske og kulturelle forskelle, der lå til grund for medarbejdernes ageren på fabrikken i Danmark. Artiklen fremhæver især de danske fagforeninger og forhandlingsretten som årsag til konflikterne, men

²² Inspireret af Mikkel Thorups forelæsning 11.10.17: http://3.bp.blogspot.com/-Uw7QNs7ofdl/VXjS7KzR6OI/AAAAAAAAABeE/-Ayax2QisLs/w1200-h630-p-k-no-nu/7802695_f520.jpg

²³ Nielsen m.fl. (red.) 1991 s. 25-27

²⁴ Ford 1926, s. 5-15

²⁵ <https://www.dr.dk/nyheder/webfeature/rettentilford>

man kunne også fremhæve kulturelle forskelle som traditioner, festligholdelse og alkohol som nydelsesmiddel.

Metode

Eleverne arbejder med spørgsmål til kapitlet om biler og masseproduktion primært som gruppearbejde (med en progression fra redegørende til forklarende spørgsmål) for med egne ord at italesætte, hvordan bilerne blev produceret og hvad masseproduktion er. Den forståelse skal eleverne anvende i deres teknologianalyse.

Eleverne skal også lave et begrebskort for Fords bilproduktion for at danne sig et overblik over hvordan Fords masseproduktion påvirkede samfundet og fabriksarbejderen (bilag 1).

Dernæst skal eleverne introduceres til trekassemodellen, som er en metode til at analysere en udviklingen af en teknologi i samspil med samfundet – i dette tilfælde Ford. Der findes andre analysemodeller, men denne model er valgt, da trekassemodellen er velegnet til at give eleverne en kontekstuel forståelse af teknologiens udvikling, der tager udgangspunkt i at al teknologi opstår i et gensidigt forhold med det samfund, som omgiver den. En kontekstuel tilgang medfører, at der stilles store krav til, at eleverne har en solid forståelse for det amerikanske samfund og for Ford som aktør, da det danner grundlag for teknologiudviklingen, og eleverne skal derfor have en stor baggrundviden for at være i stand til at udvælge relevante årsagssammenhænge. Den viden har de fra grundbogen samt fra deres arbejde med begrebskortet, men nogle elever skal stadig hjælpes til at fokusere på de rigtige årsager.

Samme udfordring gør sig gældende for en anden analysemetode, som eleverne skal stifte bekendtskab med; Aktør-Netværk Teori (ANT). ANT er valgt fordi analysemetoden kan bidrage med en anden vinkel på teknologianalyse end trekassemodellen kan, fordi ANT analyserer teknologien i en socioteknisk sammenhæng, og forklarer hvordan teknologier ikke blot er tekniske konstruktioner, men hvordan teknologierne også konstruerer sociale handlemønstre, og derfor supplerer ANT fint trekassemodellen.

Eleverne skal indledningsvis læse om ANT på dansk på DTU's hjemmeside²⁶ for en kort introduktion til teorien og et eksempel. Dernæst skal de læse om laksen i John Laws klassiske eksempel på ANT-analyse; Law, John. "Notes on fish, ponds and theory", i *Norsk Antropologisk Tidsskrift* vol. 23, 2012 og finde de forskellige aktører, som Law medtager i sin analyse af lakseopdræt i Norge. Herefter foretager eleverne samme analyse med Fords bilproduktion for at identificere de involverede aktører.

²⁶ <http://www.historie.dtu.dk/omos/historiskmetode/aktoernetvaerkteori>

Materiale

Ford, Henry: *I dag og imorgen*, V. Pios Boghandel, 1926

Law, John. "Notes on fish, ponds and theory", i *Norsk Antropologisk Tidsskrift* vol. 23, nr. 3-4, s. 225-236, 2012

Nielsen, Keld m.fl.: *Skruen uden ende*, 3. udg., Nyt Tekniks Forlag, 2008 s. 305-325

Nielsen, Keld m.fl. (red.): *Kildesamling til Skruen uden ende*, 1. udg., Nyt teknisk Forlag, 1991 s. 28-30

Skinner, Quentin. "Hvad er intellektuel historie?", i *Semikolon* 2005 s. 1-5

Thorup: Intellektuel historie i *Temp* nr. 4, 2012 s. 177-189

Thorup, Mikkel: "Taget ud af sammenhæng. Om kontekst i idéhistorie", i *Slagmark* nr. 67, s. 77-108, 2013

Artikel om Fordfabrikken i Danmark: <https://www.dr.dk/nyheder/webfeature/rettentilford>

ANT: <http://www.historie.dtu.dk/omos/historiskmetode/aktoernetvaerkteori>

Working at Ford in the 1920's: <https://www.youtube.com/watch?v=QtYRLtT8bvY> (part one) & <https://www.youtube.com/watch?v=1Re-yUnO-Hk> (part two)

Evaluering

I klasseundervisningen, i gruppearbejde og i gennemgangen på klassen er evalueringen formativ. Eleverne besvarer løbende opgaver alene eller i grupper, som tydeliggør, om de har fået det ønskede udbytte af læsningen.

I grupper laver eleverne også begrebskort, som skal vises på klassen, hvor forskellige og ligheder i begrebskortene kan fremhæves. Grupperne gemmer begrebskortet på fx google.docs, således at hele gruppen har adgang til kortet og deres noter.

Eleverne afleverer en mindre skriftlig opgave med en teknologianalyse af Ford bilerne og en kontekstualiseringsanalyse af enten Taylor og Ford, som også er formativ. Den skriftlige aflevering giver mulighed for at eleverne kan øve sig i at formulere sig på skrift om teknologianalyse, som er en vigtig teknologihistorisk metode, og kontekstualisering, som en af flere idéhistoriske tilgange. Eleverne får ikke en summativ evaluering, fordi de er i gang med en proces, hvor de øver de forskellige metoder.

Case 3: Statsdannelse i Europa og USA ca. 1500-1900

Denne case fokuserer på at give eleverne en viden om statsdannelser i Europa fra senmiddelalderen til starten af det 20. århundrede. I casen skal eleverne lære om de lange udviklingslinjer for at skabe en bred forståelse for 400 års udvikling i Europa. Slutligt skal de perspektivere udviklingen i Europa til statsdannelsen i USA. Forløbet er kortere end de to foregående cases, men casen inddrager elevernes forudgående viden om nationalisme og industrisamfundet og deres refleksioner over begreberne.

Formål

Formålet med forløbet er at give eleverne en forståelse for at historiske begivenheder skal ses i sammenhæng med større udviklingslinjer, hvilket sker på bekostning af at gå i dybden med de enkelte landes udvikling. Fokus er på udviklingen i Europa fra senmiddelalderen til ca. 1900, hvor de fleste stater i Vesteuropa er dannet. Denne udvikling skal eleverne sammenligne med statsdannelsen i USA, da den indeholder både ligheder og forskelle.

Forløbet opfylder derved kravet om, at eleverne igennem kernestoffet skal opnå viden om bl.a:

– *idéhistoriske, teknologihistoriske og almenhistoriske udviklingslinjer fra oldtiden til i dag.*

Forløbet skal undersøge hvordan begreberne stat og nation har udviklet sig siden senmiddelalderen til fremkomsten af den moderne nationalstat.

Indhold

Forløbet struktureres som et 4 ugers forløb med to ugentlige lektioner af 60 min.

Som optakt til selve forløbet om statsdannelserne i Europa, skal eleverne introduceres til den historiske tradition for de lange linjer. I et læreroplæg skal de præsenteres for Braudels begreb "longue durée" og Annaleskolen, som bryder med fokuset på begivenhedshistorie og i stedet fokuserer på at skabe sammenhæng i historien på tværs af tid. På baggrund af dette, skal de diskutere fordele og ulemper ved de lange historiske perspektiver.

Dernæst skal eleverne læse om udviklingen i Europa fra senmiddelalderen til ca. 1700 i *Historie på tværs. Magt og mennesker*, kap. 3; *Statsdannelse i Europa fra senmiddelalderen til enevælde*.²⁷ Herigennem opnår eleverne viden om hvorledes der i Europa fra omkring år 1500 skabtes en række suveræne stater, som fik monopol på magten – både udadtil og indadtil – hvilket var et væsentligt brud med middelalderens deling af magten mellem konge, kirke og adel. I kapitlet gennemgås de meget forskellige udviklinger i Europa, som forklares med ændringer i krigsførelse, våben og skatteindtægter. Eleverne præsenteres også for teorier om magt og straf og hvorfor enevælden blev den mest fremgangsrige styreform. Til kapitlet hører også kilder, bl.a. uddrag af Thomas Hobbes; *Leviathan*, 1651 og Kongeloven 1665. I tillæg hertil skal eleverne læse et uddrag

²⁷ From (red.) 2013, s. 51-75

af Machiavelli Fyrsten (1513/1532) som et modstykke til Hobbes for at sammenligne de to renæssancefilosoffers bud på politiske teorier²⁸.

De næste to lektioner omhandler udviklingen fra oplysningstiden til ca. 1900. Eleverne læser kap. 5 *Revolution og moderne stat i Historie på tværs. Magt og mennesker*²⁹, som fokuserer på revolutionerne i primært Frankrig og sekundært USA samt demokratiet som styreform. Danmark nævnes også, og eleverne møder her igen Orla Lehmann, de nationalliberale og fortællingen om den fredelige vej til demokratiet i Danmark. Fra den første case om nationalismens udvikling i Danmark har eleverne en dybere viden om perioden, som de forventes at de kan bringe i spil i sammenligningen med revolutionerne i Frankrig og USA.

Eleverne skal opnå en større viden om skabelsen af USA som en nation, hvilket de sidste to lektioner bruges til. I Peder Nedergaards *USA – en grundbog i politik og økonomi* skal eleverne læse kapitel 2 om uafhængighedskrigen, "fødslen" af nationen, ekspansionen og "the frontier". Kapitlet beskriver kort, men fyldestgørende, USA's tidlige historie og baggrunden for dannelsen af USA som nation. Sammenligningen med USA er interessant, fordi statsdannelsen foregår anderledes end i Europa, idet nationen er anlagt på indvandring fra Europa og består af delstater med store individuelle forskelle. Samtidig sker den egentlige opbygning af nationen efter statsdannelsen, hvor landet går fra at være en "smal kyststat til et kontinentalrige".^{30 31}

Metode

Eleverne skal arbejde med spørgsmål til kap. 3 og 5 i *Magt & Mennesker*, som findes på bogens hjemmeside.³² Spørgsmålene er dels til fremstillingen, dels til kilderne og de hjælper eleverne til at fokusere på de vigtigste udviklingstræk, begreber og begivenheder.

I *USA – en grundbog i politik og økonomi* er der ligeledes arbejdsopgaver til kap. 2, som fokuserer på forskellene mellem delstat og stat i USA, grundpillerne i den amerikanske magtdeling samt "frontier"-tankegangen og dens betydning for USA. Til at supplere forståelsen, af hvordan nationen udviklede sig fra 13 kolonier til et land på tværs af kontinentet, skal eleverne se en lille illustrativ film "The Growth of a Nation" om kolonierne og territoriernes indlemmelse i nationen.³³

Slutteligt skal eleverne bruge Google Ngram Viewer til at sammenligne begreber. Google Ngram er et godt værktøj til at vise en udvikling i brugen af begreber, da det giver et godt overblik – og så er det sjovt for eleverne at "lege med". Men det er vigtigt at holde sig for øje, at overblikket ikke nødvendigvis er troværdigt, for det fremgår ikke af graferne i hvilken sammenhæng begreberne

²⁸ Uddrag fra Rensch 1993 s. 49-51

²⁹ From (red) 2013 s. 107-132

³⁰ Nedergaard 2012 s. 30

³¹ Det er også oplagt at anlægge en mere idéhistorisk vinkel på skabelsen af staten i USA ved at inddrage Mikkel Thorups afsnit om USA; *At skabe en stat – amerikanernes baglæns march ind i revolutionen*, som findes i Statens idéhistorie fra 2015.

³² http://xn--historieptvrs-xfbr.gyldendal.dk/Magt_og_Mennesker/Arbejdsspørgsmaal/kap3.aspx

³³ <https://www.youtube.com/watch?v=wAXuDSPcCr8>

optræder. Google Ngram er et eksempel på big data, som er en tilbagevendende til *longue durée* i en ny form, idet big data er et af flere nye værktøjer til at undersøge begreber indenfor *longue durée* disciplinen.

Eleverne skal se de lange linjer i brugen af begreberne *state*, *nation* og *nationalism*.

Elevøvelse:

1. Gå på Google Ngram.
2. Konstruer graferne for *state*, *nation* og *nationalism* fra 1500-2008 og bemærk fremkomsten af begreberne.
3. Sammenlign graferne for britisk engelsk og amerikansk engelsk og forklar udsvingene (borgerkrig, verdenskrige, 9/11 mm).
4. Find selv begreber, som er forbundet med begrebet nationalisme.

Materiale

From, Kerstin W. (red.): *Historie på tværs. Magt og mennesker*, Gyldendal 2013 s. 51-75 samt 107-132

Nedergard, Peter; *USA – en grundbog i politik og økonomi*, Systime 2012, s. 19-36

Uddrag af Machiavelli i Rensch, Bent; *Ret og magt - retsfilosofi mellem etik og politik*, Systime, 1993 s. 49-51

<https://www.youtube.com/watch?v=vWJVnsMd0MU>

<https://books.google.com/ngrams>

Evaluerings

Evalueringen er formativ i klassedialog og gennemgang af arbejdsopgørelser. Der er ikke andet skriftligt arbejde end besvarelsen af arbejdsopgørelserne samt en tidslinje, som eleverne laver med de vigtigste begivenheder.

Gennem læsningen af teksterne og diskussionerne i klassen skal eleverne kunne forstå og forklare de lange linjer i statsdannelserne i Europa og USA og forholde sig kritisk til de fordele og ulemper, der er ved at arbejde med historie i lange linjer. Eleverne forventes at inddrage deres viden fra de foregåede cases om nationalisme og industrisamfundet.

Afsluttende refleksion

I den første case om nationalisme i Danmark i 1800-tallet er fokus på almen historie og især på kildekritik og historiebrug. Ved at arbejde med emnet nationalisme kan eleverne trække på egne erfaringer fra deres samtid, men netop derfor er det vigtigt at give dem en stor viden om 1800-tallet for at undgå anakronismer og give dem en forståelse for, hvordan historie bruges i politiske agendaer – dengang som nu. Uddraget af Hobsbawm er inddraget, fordi hans teoretiske begreber

bibringer eleverne et stillads, som de kan hænge deres viden om udviklingen i Danmark op på. Således tilføjer casen dem ikke kun viden om den konkrete udvikling i Danmark, men også en generel forståelse af nationalismens udvikling i Europa, som de kan drage paralleller til i den tredje case.

I den anden case om Ford og masseproduktion er konteksten et vigtigt omdrejningspunkt. De metodiske tilgange, som er valgt, skal vise de forskelle og ligheder, som metoderne i teknologihistorie og idéhistorie rummer. I begge faglige ben anlægges en kontekstuel tilgang, dels i teknologianalysen, hvor eleverne skal arbejde med trekassemodel og ANT og dels i analysen af Taylor og Ford, som skal læses ud fra de fire kontekstkllynger. Ved at arbejde med forskellige faglige metoder lærer eleverne hvilke metoder, der kan give hvilket type svar. I trekassemodellen tager eleverne udgangspunkt i teknologien, hvorimod de i ANT-analysen tager udgangspunkt i aktørerne, og derved viser de forskelle metoder eleverne forskellige perspektiver på udviklingen af en teknologi. Samtidig giver kontekstualiseringen og analysen af Ford og Taylors tekstuddrag ud fra kontekstkllynger et andet fagligt perspektiv, som bidrager til en kontekstforståelse af Fordbilerne, som ikke kan udledes af trekassemodellen eller ANT alene. Materialet er en blanding af velkendte tekster, som er skrevet til undervisningsbrug i gymnasiet og tekster af mere overordnet teoretisk karakter, som skal introducere eleverne til nye begreber og metoder. Balancen mellem "lette" tekster i grundbogen *Skruen uden ende* og de sværere teoretiske tekster muliggør at rumme alle elever og samtidig udfordre de dygtigste – og læreren – med nye lag og nye synsvikler på casen.

I den tredje case om statsdannelse i Europa og USA ca. 1500-1900 er fokus på de lange linjer, som skal give eleverne en forståelse for hvorledes man kan analysere begreberne stat og nation over tid, i dette tilfælde en ca. 400-årig periode. På trods af kritikken af Braudels "longue durée" og Annales-skolens fokus på de lange linjer ikke er detaljerig, at de ikke er kontekstuelle, at det er selektive studier, og at de er "overfladiske" eller udvalgte, er det vigtigt, at arbejde med de lange linjer for at skabe en forståelse hos eleverne for de strukturelle forandringer som fremkommer over lang tid. Eleverne skal opleve, at de i arbejdet med de lange linjer kan anvende deres viden om nationalisme og forstå hvordan statsdannelserne gik hånd i hånd med industrialiseringen. De tre cases vil således tilsammen udforske de almene -, teknologihistoriske - og idéhistoriske teorier og metoder, og vise hvorledes de på hver deres måde udfolder vores historie.

Litteraturliste

Anderson, Benedict: *Imagined communities*, Verso, 2006

Danmarkshistorien.dk

Ford, Henry: *I dag og imorgen*, V. Pios Boghandel, 1926

From, Kerstin W. (red.): *Historie på tværs. Magt og mennesker*, Gyldendal 2013

From, Kerstin W. (red.): *Overblik – danmarkshistorien I korte træk*, Gyldendal 2014

Hobsbawn, Eric: *Nations and nationalism since 1780*, Cambridge University Press, 2nd edition 1992

Law, John. "Notes on fish, ponds and theory", i *Norsk Antropologisk Tidsskrift* vol. 23, nr. 3-4, 2012

Nedergard, Peter; *USA – en grundbog i politik og økonomi*, Systime 2012

Nielsen, Keld m.fl.: *Skruen uden ende*, 3. udg., Nyt Teknisk Forlag, 2008

Nielsen, Keld m.fl. (red.): *Kildesamling til Skruen uden ende*, 1. udg., Nyt teknisk Forlag, 1991

Olden-Jørgensen, Sebastian: *Til kilderne! Introduktion til historisk kildekritik*, Gads Forlag, 2001

Rensch, Bent; *Ret og magt - retsfilosofi mellem etik og politik*, Systime, 1993 (Uddrag af Machiavelli s. 49-51)

Skinner, Quentin. "Hvad er intellektuel historie?", i *Semikolon* 2005

Thorup: Intellektuel historie i *Temp* nr. 4, 2012

Thorup, Mikkel: "Taget ud af sammenhæng. Om kontekst i idéhistorie", i *Slagmark* nr. 67, 2013

Artikel om Fordfabrikken i Danmark: <https://www.dr.dk/nyheder/webfeature/rettentilford>

ANT: <http://www.historie.dtu.dk/omos/historiskmetode/aktoernetvaerkteori>

Working at Ford in the 1920's: <https://www.youtube.com/watch?v=QtYRLtT8bvY> (part one) & <https://www.youtube.com/watch?v=1Re-yUnO-Hk> (part two)

The Growth of a Nation: <https://www.youtube.com/watch?v=vWJVnsMd0MU>

<https://books.google.com/ngrams>

Bilag 1

Opgave: Begrebskort

På baggrund af jeres læselektie og de spørgsmål, som I besvarede sidste gang, skal I (i grupper af 3-4):

- Skrive alle begreberne fra afsnittet om Ford op, f.eks. standardisering, ombyttelighed, masseproduktion, samlebånd, arbejdsvilkår, løn, købekraft mm.
- Gruppere hvilke begreber, der hænger sammen.
- Lave et begrebskort med begreberne, hvor I starter med Ford i midten. Forbind begreberne med hinanden og forklar sammenhængen med ord - se eksempel herunder:

